

ПРАВА ЛЮДИНИ НА ПІВДЕННОМУ СХОДІ УКРАЇНИ, 2016, № 2

**Електронний щомісячник Коаліції громадських організацій та ініціатив
«Справедливість заради миру на Донбасі», присвячений стану з правами
людини на окупованих та контрольованих територіях
Донецької та Луганської областей**

Події, факти, долі...

«Преступления за время конфликта на Донбассе требуют надлежащего расследования» — правозащитники	2
Пытали, но не сломили.....	3
Ситуація в зоні проведення АТО на сході України. Липень 2016 року	6

Законодавство

Огляд законодавства ДНР и ЛНР	10
-------------------------------------	----

Аналітика

Вкрай необхідним є належне розслідування численних злочинів, вчинених на східній Україні, та покарання винуватців.....	14
Безкарність в Україні в оцінці західних правозахисників	16

Знахідки моніторингу

Очень приятно — царь!	18
-----------------------------	----

Хто винний?

«Насмешка судьбы, злой рок или дурацкий парадокс?» — бывший студент..	20
Эволюция достоинства	22

Погляд монітора

Станица Луганская	25
На межі виживання. Чермалик	27
Всі відтінки сірого. Частина 1. Селище Нижнє.	31
Всі відтінки сірого. Частина 2. Трьохізбенка та околиці	33

«ПРЕСТУПЛЕНИЯ ЗА ВРЕМЯ КОНФЛИКТА НА ДОНБАССЕ ТРЕБУЮТ НАДЛЕЖАЩЕГО РАССЛЕДОВАНИЯ» — ПРАВОЗАЩИТНИКИ

18 июля в информационном агентстве ИНТЕРФАКС-УКРАИНА состоялась пресс-конференция Харьковской правозащитной группы, темой которой стало ненадлежащее расследование преступлений совершенных с начала вооруженного конфликта на Донбассе. В ходе пресс-конференции правозащитники **Евгений Захаров** и **Александр Павличенко** выразили обеспокоенность в связи с отсутствием должного расследования преступлений, совершенных со времени начала военных действий на востоке Украины.

«Лица, ответственные за совершение многочисленных серьезных нарушений прав человека на неподконтрольной украинской власти территориях, продолжают свою преступную деятельность, не будучи привлеченными к ответственности», — сказал директор Харьковской правозащитной группы **Евгений Захаров**.

По словам **Евгения Захарова**, некоторые из преступлений совершенных за время военных действий на Донбассе могут достигать уровня международных.

Правозащитники отмечают, что с начала конфликта наблюдается значительное увеличение количества случаев убийств и насильственных исчезновений, пыток и жестокого обращения, незаконных задержаний и уничтожение имущества, случаи половых и гендерно обусловленных преступлений, совершенных как в отношении женщин, так и в отношении мужчин, хотя до настоящего времени такие случаи еще не были надлежащим образом расследованы.

По мнению активистов, пробелы в украинском законодательстве, проблемы с доступом к территориям, которые не контролируются органами власти Украины, а также отсутствие политической воли для надлежащего расследования и преследования в судебном порядке виновных за эти преступления, создает ситуацию, при которой вопросы данных преступлений будут рассматриваться международными инстанциями.

«Каждое из преступлений было эффективно задокументировано, для того чтобы по каждому было расследование. И те, кто виновен, понесли наказание, чтобы

жертвы получили надлежащую компенсацию, получили соответствующее лечение...Расследование должно вестись как на национальном уровне, так и на международном», — рассказал заместитель директора Харьковской правозащитной группы **Александр Павличенко**.

джерело: <http://interfax.com.ua/news/press-conference/358128.html>

ПЫТАЛИ, НО НЕ СЛОМИЛИ

Лариса Лисняк

Хорошо помню Ларису Белоцерковец, фотографировал ее на украинском митинге в Донецке. Тогда организаторы митинга испугались и слились, призывая всех расходиться, а Лариса осталась одна со словами: «Я никого не боюсь. Я на Майдане стояла и видела смерть».

Смелая женщина, которую не испугали толпы роститушек. Настоящий житель Донбасса.

Журналист и волонтер Лариса Лисняк рассказала о том, что произошло с Ларисой Белоцерковец во время российской оккупации Донецка. Читайте и никогда не забывайте.

«Но было и иное кроме волонтерства. Расскажу только об одной истории. Как-то в сентябре 2014 года позвонили из известной украинской волонтерской организации (не буду называть, т.к. не просила разрешения) с на тот момент неожиданной просьбой: 5 сентября из «подвала» в Макеевке будут выпускать женщину. Не могли бы Вы ее встретить?»

В чём вопрос? Конечно, встречу. (Хотя реально на тот момент не понимала всего смысла происходящего). Приезжаю из Донецка в Макеевку, как меня заранее просили — с новым телефоном, с новой симкой, с медикаментами, дополнительно прикупила продукты и взяла наличку. Женщина, за 50-т, светловолосая, длинноволосая, трогательная... Я в объятия (чтобы поддержать), она шарахается от меня.

– Я вшивая. Я вся в язвах, не знаю от чего они. Я Вас могу заразить.

Я ее обнимаю буквально насильно. Она в меня вцепляется со всей силой, и не отпускает. Слышу лишь всхлипы, а потом тихий истощный плач (только мы, женщины, можем так тихо рыдать, что кажется, на километры раздается этот рёв).

ОНА: Вы не побоялись... От меня все шарахались... Как Вас зовут, девочка?

Я: Лариса.

ОНА: Как Лариса? Я тоже Лариса. Вы меня узнали?

Я: Нет.

ОНА: Но Вы тоже из наших?

Я: Не поняла...

ОНА: Вы вообще кто? Кто Вас прислал, и с какой целью? (резко, грозно шараясь от меня, сказала Она).

Я: Я Лариса, меня попросили такие-то волонтеры встретить Вас. Я Вас не знаю, Вы меня не знаете. Но вот телефон: там забит мой номер, и номер координатора. Я сразу привезла медикаменты и продукты. Не бойтесь. Всё уже позади. Всё будет хорошо.

ОНА: Но Вы же участница Евромайдана, наших митингов в Донецке за Украину... Очень знакомое лицо...

Я: Нет, я журналист. Мы с коллегам освещали все эти события, возможно, Вы меня и видели... Но, извините, Ваше лицо мне не знакомо...

Женщина насторожилась. И начала «пробивать» информацию: «Если Вы журналист, Вы должны знать Татьяну Заровную». Естественно, я знала многие годы Таню, в этот момент именно Таня (она того не ведает) позволила мне (как это звучит у шпионов?) «установить контакт с объектом».

В тот момент первой встречи, в том состоянии Этой женщины её лицо мне было неузнаваемо. Только после знакомства, когда она мне представилась Ларисой Белоцерковец, когда рассказала свою ужасающую историю арестов и «подвалов» (не буду этого описывать, думаю, на эти откровения и реальные показания для правоохранителей имеет право только Лариса), я пробила по Интернету ее ФИО. Потому что мне тоже было что-то неуловимо знакомое в этом лице, в этом блаженном взгляде... И пазлы сложились. И я ужаснулась.

Ужаснулась, во-первых, от всего услышанного от Ларисы.

Во-вторых, я понимала, что за ней следят, и что я тоже под прицелом. (Извините, фильмы и книги о шпионах я читала/смотрела, но в этой ситуации мы с Ларисой были как брошенные щенки в воде. Никаких инструкций, дальнейших действий).

Схему своего совместного существования под кодовой фразой «в ДНР после подвалов» мы с Ларисой вырабатывали сами (кстати, это очень помогло мне и в иных историях). Она часто нарушала наши схемы, я её за это ругала. Я тоже иногда нарушала договоренности (но так, с моей точки зрения, нужно было действовать здесь и сейчас) — в итоге получала «оплеухи» от Ларисы. После каждого «провалов» мы обе сидели и ждали, что «за нами придут». Они не приходили...

Основной проблемой было то, что у Ларисы при «переброске в подвал» (по-моему, её «забрали», 27 июля 2014) изъяли все документы, в том числе и паспорт. И наши первые усилия были направлены на его восстановление... Но сначала мы несколько дней вычисляли передислокацию «Министерства госбезопасности ДНР (МГБ)», а когда нам сообщили, что оно в Донецке с проспекта Дзержинского переехало на бульвар Шевченко (где по сей момент и находится), начали «штурмовать» новое здание. И тогда, в сентябре 2014-го, мы столкнулись с истинной схемой «позывных».

Ларису арестовывали, бросали в «подвал», пытали некие люди без имен, но с позывными. Из разговоров с Ларисой помню, что главным смотрителем на той базе был сначала некий «Козак», потом на него донесли вышедшие из «подвала» наркоманши (вернее, они переметнулись на сторону иного, метившего на место «Козака») и этого «Козака» пустили под унижения обитателей макеевского подвала. Тогда первый раз от Ларисы я узнала, что «подвальные» женщины разделялись на политических и урок. Урок (наркоманок, алкоголичек, дебоширок) сразу брили наголо. Политическим (как Ларисе, у которой локоны были по пояс) волосы оставляли. И это тоже была пытка — вши, кусающие вши... Урки и политические находились вместе, т.к. урки должны были стучать на политических.

Так вот, при восстановлении паспорта в заявлении для «МГБ» нужно было писать всё подробно: кто, когда, при каких обстоятельствах у вас его типа взял. И начинается, условно: меня задержал «Птица», который после оформления передал меня «Дубу», а «Соловей» и «Коза», ознакомившись с предписанием, направили меня на «подвал» по такому-то адресу, и я поступила в распоряжение «Козака». И в «МГБ» заявляют: а кто такие эти растения и животные? Мы о них ничего не знаем, а под позывным «Козак» у нас вообще 22 человека уже фигурируют.

А мы же понимали, что без паспорта Ларисе никак не выехать из «ДНР» (пропуска ввели только через полгода, с июня 2015 года, но на промежуточных блокпостах «ДНР» и Украины пропускали именно по паспорту. Т.е., чтобы доехать до ближайшего украинского КПВВ, где Ларису бы после объяснений пропустили, ей нужно было бы на тот момент преодолеть минимум пять постов «ДНР»). Там была долгая, крученная история с восстановлением паспорта Ларисы через «МГБ» (на одном этапе мы могли вообще все опять очутиться на «подвале», т.к. Лариса в одном из проходящих по коридору «МГБ» узнала пыточника, понятно, эмоции было трудно сдержать). В итоге, сделали «местные временные документы» с печатью «ДНР» (просто представьте, как это унижительно), по которым Лариса могла перемещаться в пределах «республики». Это было нужно, потому что тогда между Макеевкой и Донецком было несколько блокпостов, на которых тщательно проверяли документы. А мы не теряли надежды найти паспорт.

Но паспорт мы не нашли (при этом засветили себя как «лузеры» во всех местных инстанциях, в которых смогли. Бинго!). Спасением оказалось то, что после обыска в квартире Ларисы (а там даже пол поднимали) просто чудом сохранился её загранпаспорт. В итоге, в конце января 2015 года Лариса смогла выехать на свободную территорию. Почему не раньше? Потому что сначала мы, две дуручки, пытались найти в застенках «ДНР» украинский паспорт. Потом мы решали проблемы по уходу за мамой Ларисы, которая оставалась в Макеевке. Дочь Ларисы к тому времени жила в Италии, поэтому параллельно малыми частями я пересылала из тогдашнего Донецка через доверенных перевозчиков в Италию уцелевшие личные вещи Ларисы. На тот момент (это где-то декабрь 2014 года) оставался один всеукраинский перевозчик (базы остальных типа «Ин-Тайма», «Деливери» «дэнээрвцы» уже захватили), но когда я притарабанила туда ковер и полное собрание сочинений Шевченко: «Фух, мне это надо отправить на Черновцы. Там встретят»... мне сказали: «какой Шевченко? Нас расстреляют в пути».

– Но я уже приехала! Вот деньги! (а деньги единственная оставшаяся на тот момент контора загребала несусветные)

– Ковер — не проблема, сделаем вид, что Шевченко не видели....

– Но, пацаны... Но, пацаны...

– Ладно, делаем из упаковки обложки на каждую книгу. Часть книг обволакиваем в полотенца и привезенные Вами вещи. Авось прокатит. Если не прокатит, предупреждаем: мы должны ИМ сдать все паспортные данные и контакты адресанта. А адресант — Вы. Согласны?

– Ну, а что мне остается?

– Не грустите, девушка, попасть из-за Шевченко в подвал по бульвару Шевченко — это очень даже крутая карма получится. Это я Вам как буддист-филолог говорю.

– Спасибо, я тоже филолог. Поэтому могу оценить все прелести «подпольной» в прямом смысле слова поэзии :)

В итоге, пронесло. Вообще очень много раз за эти два года 2014-2016 меня в Донецке проносило. Думаю, карма за Шевченко, Стуса и не только за них :)

У Ларисы Белоцерковец всё нормально. Она пару месяцев в Киеве восстанавливала все утерянные документы и уехала к дочери в Италию. Хеппи-энд :)

Вот буду старенькой... Вот как опишу детально эту историю (ведь многое еще не могу раскрыть), а также все другие жизни из Донецка... Главное, чтобы склероз раньше времени не разбил :)

О таких людях предпочитают не вспоминать — они неудобны как российским оккупантам, так и «организаторам проукраинских митингов», которые часто занимались дезорганизацией и сеяли панику. И они очень неудобны украинской власти, считающей всех жителей оккупированных территорий врагами, подвергая их дискриминации.

Но для меня Лариса Белоцерковец символ сопротивления оккупации на Донбасе. Если кому-то и надо поставить памятник после освобождения Донецка, то ей. Не сдавшейся, не сломленной, прошедшей свой путь в оккупации до конца.

джерело: <http://facebook.com/larisa.sinyavskaya/posts/903272016451736>

СИТУАЦІЯ В ЗОНІ ПРОВЕДЕННЯ АТО НА СХОДІ УКРАЇНИ. ЛИПЕНЬ 2016 РОКУ

медіа група ХПГ

Обстріли

Обстріл селища Зайцеве в передмісті Горлівки тривав всю ніч з 7 на 8 липня. Пошкоджено понад 30 будинків. Про це повідомили в адміністрації селища.

«Сьогодні вночі жорстко було. Силовики почали стріляти близько 6 години вечора і без перерви до пів на першу ночі. Трохи відпочили і знову — до четвертої ранку. Били важким», — розповіли в адміністрації.

Там повідомили, що ніч жителі селища провели в підвалах. Снаряди падали на кількох вулицях.

«За руйнувань ще уточнюємо, але попередньо, не менше 30 будинків пошкоджено», — додали в адміністрації селища.

Помічник генерального секретаря ООН з прав людини **Іван Шимонович** попередив, що без розведення сторін конфлікту на Донбасі не виключена ескалація воєнних дій.

Станом на 15 липня за повідомленням РНБО України проросійські бандформування продовжують порушувати режим припинення вогню.

На донецькому напрямку бойовики з 120 і 82 мм мінометів, гранатометів, великокаліберних кулеметів і стрілецької зброї систематично обстрілюють опорні пункти Збройних сил України під Авдіївкою. В ніч з 14 на 15 липня наші силовики були обстріляні з мінометов 120 калібру. Бойовики також вели вогонь по Новоселівці Другій, а по силам АТО в Опиному і Зайцевому — з мінометів калібру 82 мм і гранатометів.

На маріупольському напрямі сепаратисти з 152 мм артилерії обстрілювали українські опорні пункти в Мар'їнці та Красногорівці. Крім того, 15 липня в Красногорівці ворог застосував 122 мм самохідні артилерійські установки. З 120 мм мінометів ворог бив по Широкино і Мар'їнці. Міномети калібру 82 мм противник використовував у Водяному, Лебединському і Березовому.

За повідомленнями РНБО за 15 липня 2016 на луганському напрямку окупанти вели вогонь по Новоолександрівці, Станиці Луганській і Новозванівка.

За минулу добу, 31 липня, в зоні АТО на Донбасі бойовики 85 разів відкривали вогонь по позиціях українських військових: 37 раз — в районі Донецька, 35 — на маріупольському напрямі, 13 — на Луганщині.

Вибори

У Луганській області триває підготовка до виборів в депутати Верховної ради. На сьогодні з 133 виборчих дільниць відкрилася тільки одна — в селищі Мілове.

Після того, як голова окружної виборчої комісії по 114 округу **Євген Байрамов** був побитий невідомими і потрапив до лікарні, його заступник також був замінений.

Виборчим процесом в Луганській області з 6 липня 2016 року керує новий заступник голови окружної комісії **Оксана Вурін**. Вона приїхала з Львівської області два дні тому, вже прийняла присягу і приступила до своїх обов'язків.

Були пропущені терміни формування дільничних комісій, в списках багато осіб, які не перебувають на території Луганської області. Тому немає кворуму для початку роботи. Зараз ОВК буде робити заміни, щоб комісії відкривали засідання і починали роботу.

Після відкриття виборчі дільниці повинні отримати попередні списки виборців і друку. А процес заміни в дільничних комісіях може тривати до самих виборів.

Протягом тижня розвивалися неабиякі події з наростаючою силою біля підрахунків результатів виборів в 114 окрузі. Станом на 19.00 17 липня розпочато 14 кри-

мінальних проваджень про злочини, пов'язані з проведенням проміжних виборів народних депутатів України.

В суботу ввечері 30 липня Донецький апеляційний адміністративний суд таки виніс рішення про те, що окружна виборча комісія №114 не порушувала закон під час прийняття документів від дільничних комісій і складання протоколів про результати голосування. Виборчу епопею на скандальному 114 окрузі можна вважати завершеною. Перемогу здобув кандидат від партії «Наш край» Сергій Шахов, набравши 37,62% голосів.

Контрольно-пропускні пункти

Близько 300 автомобілів чекали черги на перетин лінії зіткнення в пункті пропуску «Мар'їнка» в обох напрямках. За даними очевидців, в Курахово прямувало близько 150 автомобілів, стільки ж — в бік Донецька.

«На Донецьк близько 150 машин», — Ігор, житель Донецька.

«Під'їхали на нульовий блокпост о 5:40, чергу в бік Курахово — до містка, машин 150», — Валерія, мешканка Донецька.

«Ми стоїмо в бік Донецька на знаку «10», перед нами 15 машин, стоїмо з 4:40. Спочатку були 120-і. Так що, начебто живенько», — Тетяна, мешканка Донецька.

Протягом останнього місяця навантаження на пункти пропуску на території Донецької області, як і раніше дуже високі. За тиждень з 07 по 14 липня прикордонники зафіксували понад 210 000 чоловік, які перетнули лінію розмежування в обидві сторони.

Сьогодні єдина можливість розвантажити існуючі КПВВ — відкрити ще один контрольний пункт.

Представник України в підгрупі з гуманітарних питань Тристоронньої групи Ірина Геращенко 30 липня заявила про готовність допомогти розблокувати КПВВ «Золоте» в Луганській області.

На своїй сторінці в ФБ Геращенко пише: *«Золоте готове до роботи і заблоковано ОРДЛО по ідіотським приводам. Цей пункт розрахований на перетин 2 тисяч машин і 5 тисяч пішоходів щодня. Його відкриття значно розвантажило 6 КПВВ в Станиці Луганській і Зайцевому, де по 5, 6 годин стоять в чергах нещасні люди».*

Вона також зазначила переваги КПВВ «Золоте» перед іншими контрольними пунктами. Ірина Геращенко також згадала, що пост в плані безпеки і побуту обладнаний значно краще, ніж інші.

«Немає жодного пояснення навіщо ОРДЛО знущується над простими людьми і відмовляється від відкриття. Це гуманітарне питання і тут не повинно бути політики. Тому 3 серпня на наступній мінської зустрічі буду закликати до пошуків компромісу хоча б в цьому питанні», — зазначила Геращенко.

У самопроголошених ЛНР/ДНР

У Луганську затримано жінку, яка торгувала людьми. Зловмисницю спіймали на місці злочину в момент вивезення дівчат за межі самопроголошеної ЛНР.

6 липня 2016 року у автовокзалі Луганська затримана громадянка 1977 року народження. Правоохоронцями невизнаної республіки встановлено, що дана жінка залучала до проституції і намагалася вивезти за межі самопроголошеної ЛНР двох дівчат 1992 і 1994 року народження.

Підозрювана дала свідчення, затримана в порядку ст. 94 невизнаного КПК самопроголошеної ЛНР.

Крім того, із новин з окупованих територій за останній місяць можна виділити питання масових протестів серед населення, повідомлення про які все частіше останнім часом стали з'являтися у новостійних стрічках. Так, 15 липня з 10 години ранку на площі Леніна перед будівлею міської «адміністрації» в окупованій Горлівці пройшов мітинг підприємців, які протестували проти високих ставок податкових зборів.

За повідомленням активістів акцію протесту підтримали близько 1000 чоловік. Як тільки мітинг почався до присутніх вийшов так званий глава адміністрації Горлівки **Станіслав Кім** і запропонував всім пройти в зал для засідань. Однак підприємці проігнорували запрошення, мотивуючи це тим, що вони прийшли висловити протест проти високих податків, а адміністрація намагається перетворити акцію в нараду представників бізнесу і «влади».

Після отримання відмови **Кім** покинув площу Леніна і повернувся в будівлю «адміністрації». Присутні відреагували на це скандуючи «Виходь, виходь!» Але «мер» вимоги мітингувальників проігнорував.

Пізніше підприємці, змучені спекою, все ж вирішили пройти в зал для засідань. Там з ними поспілкувався представник одного з «міністерств» самопроголошеної «республіки», який запропонував ініціативній групі з числа підприємців поїхати разом з ним до Донецька і представити вимоги бізнесменів в «профільному міністерстві».

Відправитися в Донецьк зголосилися троє осіб. Про результати поїздки повідомлень у ЗМІ не було.

Також аналогічні мітинги пройшли у Алчевську, Стаханові та Красному Лучі окупованої частини Луганської області.

Уряд

Що ж стосується дій українського уряду щодо стабілізації ситуації в зоні проведення АТО, то можна відзначити деякі пункти його роботи.

13 липня Верховна Рада розглянула питання створення тимчасової спеціальної комісії щодо стабілізації соціально-економічної ситуації в Донецькій і Луганській областях. На тому ж засіданні ВР на порядку денному стояло питання по призначенню на 19 жовтня проведення парламентських слухань на тему *«Державні гарантії соціального захисту учасників АТО, Революції Переваги та членів їх сімей: стан і перспективи»*.

ЗАКОНОДАВСТВО

ОГЛЯД ЗАКОНОДАВСТВА ДНР И ЛНР

Юрій Тимошенко

Вступ

Законодавство самопроголошених Донецької та Луганської народних республік (далі — ДНР та ЛНР) можна розділити на три складові:

- українське законодавство, яке застосовується в частині, що не суперечить Конституції ДНР від 14 травня 2014 г. та Конституції ЛНР від 18 травня 2014 р.;
- законодавство ДНР та ЛНР, запозичене повністю із законодавства Російської Федерації (УК ДНР, ГПК ДНР, Закон ДНР від 14 серпня 2015 р. № 84-ІНС «Про оборону» й інші) або з невеличкими редакційними правками (Закон ДНР от 25.12.2015 99-ІНС «Про податкову систему», Закон ЛНР від 3 липня 2015 р. № 28-II «Про державну громадську службу ЛНР» та інші);
- законодавство ДНР и ЛНР, розроблене самостійно, яке не має прямих аналогів (наприклад, Закон ЛНР від 23 жовтня 2015 р. № 71-II «Про спеціальні економічні та інші санкції», Закон ДНР від 21 серпня 2015 р. № 76-ІНС «Про державний нагляд в сфері господарчої діяльності», Закон ДНР від 24 квітня 2015 № 23-ІНС «Про особливі правові режими», Закон ЛНР від 11 вересня 2015 р. № 52-II «Про засади державної молодіжної політики», Закон ЛНР від 11 вересня 2015 р. № 49-II «Про культуру» та інші).

Великий вплив на повсякденне життя мають також Укази Голови ДНР та Голови ЛНР й акти виконавчих органів влади, а в ДНР — також рішення Пленуму Верховного суду. Тому вони також мають підлягати аналізу.

Розвиток законодавства ЛНР

У самопроголошеній Луганській Народній Республіці законодавчим органом оголошений парламент ЛНР — Верховна Рада ЛНР («Республіканське Збори» за однією з версій Конституції). 24.09.2014 до Конституції ЛНР були внесені зміни і «Верховна Рада» була замінена на «Народну Раду».

Республіканські Збори (Верховна Рада) ЛНР були сформовані 18.05.2014, коли на «народних сходах» 38 міст і районів були обрані депутати. В цей же день (18.05.2014) був прийнятий «Тимчасовий Основний Закон (Конституція) Луганської Народної Республіки». ЛНР проголошено «демократичною, правовою, соціальною державою».

Згідно зі ст. 86 Конституції ЛНР «Закони та інші правові акти, що діяли на території Луганської Народної Республіки до набуття чинності цією Конституцією, застосовуються в частині, що не суперечить Конституції Луганської Народної Республіки».

Таким чином, в ЛНР було формально визнано дію нормативних правових актів України, що діяли до набрання чинності Конституції.

Перші законодавчі акти були пов'язані з військовими діями проти України (Закон 20.05.2014 «Про міліцію», закон 27.05.2014 «Про правовий режим воєнного стану»), забезпечення співпраці з «Донецькою Народною Республікою» в таких діях (Закон від 27.05.2014 «Про ратифікацію Спільної декларації про створення Союзу народних республік — Донецької Народної Республіки і Луганській Народної Республіки», Закон від 25.06.2014 «Про Конституційний акт про створення Спільки народних республік») і соціального забезпечення осіб, які постраждали від таких військових дій і медичних працівників (Закон від 10.06.2014 «Про невідкладні заходи соціального захисту громадян, які проживають на території Луганської Народної Республіки в умовах агресії збройних сил і озброєних формувань України»).

Надалі в ЛНР приймаються закони, спрямовані на створення органів державної влади (Закон від 25.06.2014 «Про систему виконавчих органів державної влади Луганської Народної Республіки»), насамперед увага приділялася створенню силового блоку (Закон 25.06.2014 «Про Комітет державної безпеки Луганської народної республіки», Закон 30.06.2014 «Про прокуратуру», Закон 05.09.2014 «Про військові суди Луганської народної республіки»). При цьому 30.06.2014 р. були прийняті і Закони «Про громадські об'єднання» та «Про професійні спілки».

Слід зауважити, що прийняті в той час закони часто не відповідали загальновищезначим принципам права. Так, в ряді законів було встановлено, що вони вступають в силу з моменту їх підписання, а не опублікування (наприклад, Закон 01.09.2014 «Про заборону приватизації», Закон 05.09.2014 «Про військові суди»).

З 01.09.2014 встановлено виплату пенсій (внесені зміни в Закон «Про невідкладні заходи соціального захисту громадян, які проживають на території Луганської Народної Республіки в умовах агресії Збройних Сил та збройних формувань України»)

Наступний етап законотворчості (з 24.09.2014 до кінця 2014 р) пов'язаний зі створенням нормативної бази для проведення виборів, про необхідність проведення яких заявили учасники першої Мінської угоди 05.09.2014 р (24.09.2014 «Про внесення змін до Тимчасового Основного Закону (Конституцію) Луганської Народної Республіки», 24.09.2014 «Про вибори депутатів Народної Ради Луганської Народної Республіки», 24.09.2014 «Про вибори Глави Луганській Народної Республіки», 01.10.2014 «Про внесення змін до Закону Луганській Народної Республіки «Про правовий режим воєнного стану»», 01.10.2014 «Про внесення змін до Закону № 15-І» Про громадські об'єднання», 01.10.2014 «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців», 10.10.2014 «Про статус депутата Народної Ради Луганській Народної Республіки », 13.10.2014 «Про Центральну Виборчу Комісію Луганській Народної Республіки», 28.10.2014 «Про внесення змін до Закону Луганській Народної Республіки 14-І «Про систему виконавчих органів»; 07.11.2014 «Про засоби масової інформації», 03.12.2014 «Про внесення змін до Тимчасового Основного Закону (Конституції) Луганської Народної Республіки», 03.12.2014 «Про місцеві вибори».

При цьому продовжується прийняття нормативних актів, що підкреслює як самостійність від України, так і проросійську спрямованість державного будівництва (24.09.2014 «Про Державний прапор Луганській Народної Республіки», 28.10.2014

«Про Державний герб Луганської Народної Республіки»). Триває нормативне врегулювання силового блоку, уніфікуючи його з російськими інститутами (10.11.2014 на заміну закону «Про міліцію» від 20.05.2014 прийнято закон «Про поліцію», практично ідентичний з однойменним федеральним законом РФ).

Приймаються і закони, спрямовані на формування бюджету ЛНР (3.12.2014 «Про систему оподаткування ЛНР», 04.12.2014 р «Про управління та розпорядження власністю ЛНР»).

Удосконалюється врегулювання законотворчої діяльності (28.01.2015 р приймається Закон «Про регламент Народної Ради Луганської Народної Республіки», в який потім неодноразово вносяться зміни) і системи органів влади (регулярно вносяться зміни в Закон «Про систему виконавчих органів влади»).

Ряд нормативних актів були прийняті, як видається, для підтримки відносин з іншими незвіданими республіками: Закон 28.01.2015 «Про визнання Республіки Південна Осетія» (визнання і встановлення дипломатичних відносин), Постанова 24.01.2015 «Про присвоєння позачергового військового звання і нагородження орденом Доблесті 1 ступеня» (позачергове військове звання генерал-майора Луганській Народній Республіки і орден Доблесті 1 ступеня Главі Донецької Народної Республіки Захарченку Олександровичу).

13.02.2015 р. прийнятий закон «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію в Луганській Народній Республіці» який практично ідентичний однойменному федеральному закону РФ.

27.03.2015 р. приймається Закон «Про призначення і виплати пенсій на території Луганської Народної Республіки». Примітно, що відповідно до цього закону «Призначення та виплата пенсій на території Луганської Народної Республіки здійснюється відповідно до законодавства України, що діяло станом на 01.01.2015 року» (пізніше змінено на 30.06.2014).

У квітні-травні 2015 р. приймається великий пакет законів, спрямованих на становлення правової системи: Закони «Про нормативні правові акти в ЛНР», «Про судову систему», «Про створення судів ЛНР», «Про організацію діяльності органів місцевого самоврядування в перехідний період», «Трудовий кодекс ЛНР», «Про систему державної служби ЛНР», «Про статус суддів», «Про Верховний Суд», «Про антикорупційні експертизи нормативних правових актів та проектів нормативних правових актів».

08.05.2015 встановлюється державна допомога у зв'язку з вагітністю та пологами, на народження дитини, допомога по догляду за дитиною, малозабезпеченим сім'ям, дітям-сиротам та ін. (Закон «Про внесення змін до статті 41 Закону Луганській Народній Республіки від 10 червня 2014 м №10-1 «Про невідкладні заходи соціального захисту громадян, які проживають на території Луганської Народної Республіки в умовах агресії Збройних Сил та збройних формувань України») Також приймається ідентичний до федерального закону РФ закон ЛНР «Про захист дітей від інформації, що завдає шкоди їх здоров'ю і розвитку».

У серпні 2015 року ухвалюються Кримінальний і Кримінально-процесуальний кодекси ЛНР (практично ідентичні аналогічним кодексам РФ). У січні 2016 р. прийнято закон «Про оперативно-розшукову діяльність».

Подальша законотворча діяльність, як видається, не мала істотного значення (закони «Про культуру», «Про засади державної молодіжної політики», «Про державну статистику», «Про державний реєстр виборців» «Про спеціальні економічні та інші санкції», «Про надра та надрокористування», «Про дорожній рух», «Про Державний гімн Луганської Народної Республіки», «Про транспорт», «Про забез-

печення єдності вимірювань», «Про будівельні норми», «Про відходи виробництва та споживання», «Про охорону навколишнього середовища », « Про екологічну експертизу»).

Хоча слід відзначити, що низку законів було прийнято для становлення фінансової системи («Про збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності», «Про єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», «Про податкову систему», «Про державне мито »).

Таким чином, в самопроголошеній Луганській Народній Республіці йде активна робота по створенню власного законодавства, яке в більшості своїй копіюється з федеральних законів Російської Федерації. Недолік власних законів компенсується тим, що оголошено про дію нормативних актів України в частині що не суперечать актам ЛНР. Створені та функціонують органи влади. Разом з тим залишилося не врегульованим питання громадянства. З одного боку, законодавством визначені права і пільги, гарантовані саме громадянам ЛНР, з іншого боку, немає закону, що регламентує придбання, припинення громадянства. У правозастосовчій діяльності (вироки судів) немає статусу «громадянин ЛНР», учасники процесу є громадянами України. Звісно ж, що це пов'язано з невизначеністю подальшої долі ЛНР (особливий статус у складі України, самостійність або в складі РФ).

Також слід звернути увагу на те, що в даний час глава ЛНР Ігор Плотницький наділений широкими повноваженнями в сфері нормотворчості. Фактично указами глави ЛНР часто врегульовуються правовідносини, які за своєю суттю і значущістю повинні регулюватися законодавчими актами. Наприклад, указом глави ЛНР «Про керівництво діяльністю виконавчих органів державної влади ЛНР» встановлені державні органи, якими керує глава ЛНР, та державні органи, якими керує Рада Міністрів ЛНР. Глава ЛНР здійснює керівництво діяльністю навіть Державного слідчого комітету ЛНР. Наділення широкими повноваженнями глави ЛНР аргументовано воєнним станом. Посилаючись на військовий стан, обмежуються права і свободи як звичайних громадян (наприклад, введення «комендантської години»), так і посадових осіб ЛНР (для керівників та заступників держорганів ЛНР і їх структурних підрозділів введені обов'язкові чергування по суботах без збереження заробітної плати).

Під фактичним контролем глави ЛНР, на наш погляд, знаходиться і судова влада. Глава ЛНР призначає і звільняє суддів загальної юрисдикції та арбітражних судів, дає згоду на призначення Народною Радою ЛНР суддів Верховного Суду ЛНР, призначає голів і заступників судів. Глава ЛНР своїми указами оголошує про початок діяльності судів, встановлює категорії справ, які підлягають розгляду судами.

В даний час суди ЛНР розглядають лише кримінальні справи і матеріали відповідно до кримінально-процесуального законодавства ЛНР. Люди, що знаходяться на території ЛНР, позбавлені доступу до правосуддя у цивільних справах, в ЛНР досі не прийнятий Цивільний кодекс (прийнято в першому читанні).

(Далі буде)

ВКРАЙ НЕОБХІДНИМ Є НАЛЕЖНЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ЧИСЛЕННИХ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ НА СХІДНІЙ УКРАЇНІ, ТА ПОКАРАННЯ ВИНУВАТЦІВ

*Міжнародна федерація з прав людини у партнерстві
з Харківською правозахисною групою*

Париж-Харків, 18 липня 2016

За результатами триденної робочої зустрічі з питань документування порушень прав людини, яка була організована з 4 по 6 липня 2016 року в Харкові для українських юристів і правозахисників, наші організації висловлюють занепокоєння у зв'язку з переважаючою атмосферою безкарності за злочини, які вчинялися від початку збройного конфлікту на східній Україні. Прогалини в українському законодавстві, проблеми з доступом до територій, які не контролюються органами влади України, а також брак політичної волі для справжнього розслідування і переслідування в судовому порядку за ці злочини спричиняють ситуацію, за якої випадки насильства і безкарності має розглядати Міжнародний кримінальний суд (МКС).

«Особи, які відповідальні за скоєння численних серйозних порушень прав людини на непідконтрольних українській владі територіях, продовжують свою злочинну діяльність, не будучи притягнутими до відповідальності», — заявляють наші організації, додаючи, що **«Україна не визнала факт існування воєнного конфлікту, відтак, не було застосоване відповідне як національне, так і міжнародне законодавство. Разом з тим такі злочини можуть сягати рівня воєнних злочинів та/або злочинів проти людяності відповідно до Статуту МКС»**. Беззаконня, яке панує на непідконтрольних уряду України територіях, завдає серйозного удару по правам людини в Україні. Місцеві юристи і правозахисники, що документують злочини, які вчинялися від початку конфлікту, обговорили численні проблеми, причиною яких є відсутність верховенства права.

Глибоке занепокоєння викликає обмін захопленими в полон особами, який відбувається між двома сторонами конфлікту. Цей обмін здійснюється в правовому вакуумі, що лише загострює проблему насильницьких зникнень з обох сторін конфлікту. Від початку конфлікту в 2014 році приблизно 3 000 українських військових і цивільних осіб, які були позбавлені волі і потрапили до рук так званих «ДНР/ЛНР», були обміняні на полонених сепаратистів, про що повідомляла Служба безпеки України.

Окрім того, що цей процес обміну не регулюється жодним визначеним законом, в таємниці тримаються обставини обміну, в тому числі й інформація про місця тимчасового тримання, умови утримання, а також кінцеву долю тих, кого було передано іншій стороні. Така практика, яка розпочалась з окремих випадків і перетворилася на системну, є абсолютно непрозорою і не має жодного правового регулювання.

Переговори з метою проведення обміну захопленими і позбавленими волі особами посилено монополізуються Службою безпеки України після ухвалення угоди «Мінськ II» в лютому 2015 року, згідно з якою вимагається, щоб обидві сторони конфлікту «забезпечили звільнення та обмін заручників та всіх незаконно утримуваних осіб на основі принципу «всіх на всіх»» (п. 6). Проблему посилює також нечітко сформульована в тексті угоди вимога про амністію, яка не визначає ані коло осіб, які підпадають під амністію, ані умови та процедуру можливої амністії.

«Ми наголошуємо на тому, що амністія за вчинення міжнародних злочинів і серйозних порушень прав людини суперечить міжнародному праву і міжнародним зобов'язанням України в ділянці прав людини, і буде сприяти тільки поширеності безкарності», — заявляють наші організації.

Від самого початку конфлікту українські правозахисні організації повідомляли про значне збільшення кількості випадків вбивств і насильницьких зникнень, катувань і жорстокого поводження, незаконних затримань та знищення майна. Були також повідомлення про випадки статевих і гендерно обумовлених злочинів, скоєних як відносно жінок, так і відносно чоловіків, хоч до теперішнього часу такі випадки ще неналежним чином задокументовані. Відповідно, зберігають свою актуальність висновки, які були сформульовані в доповіді Міжнародної федерації з прав людини «Східна Україна — цивільні потрапили під перехресний вогонь» щодо системної та поширеної природи злочинів, які вчинялися на непідконтрольній українському уряду території. Ці проблеми потребують негайного вирішення. Збройний конфлікт у Донецькій і Луганській областях України спричинив до серйозних порушень прав людини, які можуть сягати рівня міжнародних злочинів. По кожному з таких випадків має бути проведене належне розслідування на національному або міжнародному рівні, повинні бути встановлені винні в скоєнні воєнних злочинів і злочинів проти людяності і притягнуті до відповідальності.

FIDH — Міжнародна організація за права людини — була заснована в 1922 році, і сьогодні об'єднує 178 правозахисних організацій у більш, ніж 120 країнах на 5 континентах. FIDH працює для поваги всіх прав, включених до Загальної декларації прав людини: громадянських, політичних, економічних, соціальних та культурних. FIDH здійснює захист жертв порушень прав людини з метою попередження таких порушень у подальшому, а також для притягнення до відповідальності винних. FIDH, так само як і організації-члени, не пов'язана з жодними партіями чи релігійними рухами, а також є незалежною від всіх урядів.

Харківська правозахисна група (ХПГ, колишній Харківський «Меморіал») працює в Україні з 1988 року. Основна проблематика — захист жертв порушень прав людини в конкретних випадках, поширення інформації та знань про права людини, аналіз законопроектів, законодавства і практики, судової та адміністративної, в порівнянні з міжнародними стандартами прав людини, дослідження з історії дисидентського руху. Серед ключових тем — боротьба з катуваннями в міліції і установах виконання покарань, боротьба за свободу інформації та право на приватність. Адвокати ХПГ виграли понад 100 справ в Європейському суді.

БЕЗКАРНІСТЬ В УКРАЇНІ В ОЦІНЦІ ЗАХІДНИХ ПРАВОЗАХИСНИКІВ

Євген Захаров

21 липня була оприлюднена нова доповідь Amnesty International та Human Rights Watch *«Тебе не існує. Свавільні затримання, насильницькі зникнення та тортури на сході України»*, що базується на даних 40 інтерв'ю з жертвами насильства, членами їхніх сімей, свідками, адвокатами жертв, зустрічами з офіційними та неофіційними групами й даних з інших джерел. Поважні міжнародні організації описують дев'ять випадків катування та незаконного тривалого тримання українською владою цивільних осіб під вартою, включно з насильницькими зникненнями, в неофіційних місцях тримання, та дев'ять випадків катування та незаконного тривалого тримання цивільних осіб під вартою бойовиками самопроголошених ДНР та ЛНР. Більшість описаних випадків були в 2015 та першій половині 2016 років.

Ця дуже важлива доповідь свідчить про грубі порушення прав людини в Україні з боку обох сторін воєнного конфлікту і безкарність порушників, які скоювали тяжкі або особливо тяжкі злочини. Безкарність провокує нові й нові такі злочини, розкручує спіраль насильства, що є дуже загрозливою тенденцією для майбутнього України.

Тому ми маємо подякувати нашим західним колегам за те, що вони звертають увагу української влади, громадськості та всього світу на такі серйозні порушення прав людини та фактичне заохочення безкарності. Може, українські можновладці краще прислухаються до міжнародних правозахисних організацій, ніж до вітчизняних, які постійно свідчать про ці порушення і намагаються захищати їхніх жертв. Бо «немає пророка в своїй вітчизні»!

Проте ця доповідь викликала неоднозначні оцінки в українському суспільстві. Багато хто роздратований і навіть образився та вважає доповідь необ'єктивною та упередженою.

Інформація про дії обох сторін конфлікту подається в доповіді симетрично. Вже на обкладинці доповіді — дзеркальне зображення катованого чоловіка. Справді, способи катування у обох сторін майже тотожні, бо бекграунд у катів однаковий — радянський. Катування в 1937 році були легалізовані за спеціальним наказом Сталіна, і відомі 24 способи тортур переходили з покоління в покоління правоохоронців й збереглися до наших часів. В доповіді докладно описані по 9 випадків катувань з боку агентів української держави та бойовиків ДНР/ЛНР, і жодним чином не простежується різниця між цими страшними подіями, які відбулися на окупованих та контрольованих територіях.

А ця різниця є великою, і вона, на жаль, зовсім не відображена в доповіді АІ та HRW.

По-перше, такі дії на контрольованій території кваліфікуються як тяжкі та особливо тяжкі злочини, і жертви можуть подати заяви про ці злочини, які будуть зареєстровані і мають бути розслідувані. Військовою прокуратурою відкриті кримінальні провадження проти обвинувачених у скоєнні цих злочинів, у якості запобіжного заходу, як правило, обрано перебування під вартою. Правда, це зовсім не означає, що притягнуто до відповідальності справді винних: під вартою іноді перебувають невинуваті, а винні гуляють на волі. Проблема неефективного розслідування злочинів, і зокрема, катувань та насильницьких зникнень, як була, так і залишається невирішеною для України. Проте стверджувати, що царює повна безкарність, не можна.

Нічого подібного немає в ДНР та ЛНР, де такі дії не сприймаються як злочин і де не можна навіть поскаржитися, оскільки саме ті, хто вбивав, катував, знущався, викрадав людей, якраз і увійшли до складу так званої народної поліції. Не буде народна поліція притягати до відповідальності саму себе!

По-друге, дуже різниться масштаб цих злочинних дій. За підрахунками правозахисників кількість жертв цих злочинів на окупованих територіях вже перевищила 5200 людей, і це ще далеко не остаточна цифра. Кількість жертв на контрольованих територіях ми точно оцінити не можемо. За всіма відомими оцінками це декілька десятків людей, хоча, на мою думку, можна очікувати, що остаточна цифра буде більшою, ніж вважається зараз. Але все ж таки це не тисячі і навіть не сотні. Звичайно, з погляду проблеми безкарності це не має значення: однаково погано, що безкарним залишається і той, хто катував хоча б одну людину, і той, хто катував багато людей. Але велика кількість жертв дуже серйозно впливає на психологічне самопочуття великої кількості людей і суспільства в цілому. Чим більше жертв, тим більше страждань, тим гостріше і ширше втрата здоров'я, зокрема, психологічна травма. На мою думку, навіть не згадати в доповіді про різні масштаби цих злочинів є некоректним.

По-третє, автори доповіді, як на мене, були просто зобов'язані вказати, що в катуваннях на окупованих територіях брали участь російські військові та офіцери російських спецслужб і що полонених вивозили на територію РФ та катували там. Відповідні факти наводилися в доповіді «Ті, що пережили пекло», яку підготувала коаліція українських правозахисних організацій «Справедливість заради миру на Донбасі». Ця доповідь є результатом детального аналізу 165 випадків незаконного позбавлення волі, подальшого утримання під вартою і катувань. Вона презентувалася в Брюсселі, Страсбурзі, Берліні, Парижі, Варшаві, Празі, в посольствах більшості країн-членів ЄС в Україні, Організація Об'єднаних Націй розповсюджувала її своїми каналами комунікації, і поважні міжнародні правозахисні організації не могли не знати про ці дані. Наведемо декілька цитат. 1. «...Свідчення 44% опитаних постраждалих вказують на їх особистий контакт з щонайменше 58 найманцями з Російської Федерації, а також кадровими військовими РФ, які відігравали керівну роль у проведенні допитів та організації охорони місць несвободи» (с.43). 2. «Серед осіб, які проводили допити окремо, слід вирізняти тих, яких самі респонденти називали військовослужбовцями Збройних сил Російської Федерації. За словами респондентів, вони або представлялися (наприклад, офіцер ФСБ Росії), або їх можна було ідентифікувати за наявністю шевронів Збройних сил Російської Федерації, їх розмов (називали місто проживання в Росії), приналежністю до певного народу (буряти, чеченці, осетини) тощо» (с.73). 3. «Варто звернути увагу на допити та катування, які проводилися на території Російської Федерації щодо затриманих на території України людей, які певний час там утримувалися. З огляду на кількість опитаних, не можна зробити об'єктивний висновок про поширеність такої практики. Водночас, ці зафіксовані випадки свідчать про прямий зв'язок незаконних збройних формувань т.зв. «ЛНР» та «ДНР» із державними органами Російської Федерації.» (с.75).

По-четверте, умови утримання під вартою на окупованих територіях були значно гіршими, ніж на контрольованих. Легко було помітити на відео обмінів, що українські військовополонені та заручники були дуже худі, ледь рухались, підтримуючи один одного, тоді як полонені з контрольованих територій виглядали загалом добре.

АІ та HRW, бажаючи бути об'єктивними та безсторонніми, виявилися упередженими. Але все одне я хочу подякувати їм за увагу до українських проблем в царині прав людини. Рекомендації українській владі, надані в доповіді нашими західними колегами, є важливими, точними і суттєвими, певен, що під ними підписалися би й українські активісти правозахисту.

ЗНАХІДКИ МОНІТОРИНГУ

ОЧЕНЬ ПРИЯТНО — ЦАРЬ!

Анна Овдиенко

Пару місяців назад я прочла чудну фантастическую новеллу о параллельной вселенной, где в чай принято класть три ложки соли, воры получают официальную заработную плату, а должность поселкового головы вакантна последние двенадцать лет. Занять столь высокий пост мечтают безумные смельчаки, готовые получать копейки взамен на круглосуточную работу и величайшую ответственность перед избирателями.

Украинские реалии выглядят куда прозаичнее. Для примера прошу Вас представить небольшой поселок Новотошковское на самой линии разграничения. Местные жители, как и большинство жителей прифронтовых территорий, делят жизнь

на «До» и «После». Впрочем, «До» и «После» здесь свои — особенные. «До Военно-цивильной администрации» и «После Военно-цивильной администрации».

История началась с благого дела. Местный поселковый голова решил восстановить разрушенное жилье, для чего обратился в областную администрацию с просьбой выделить на ремонт деньги. Как бы сказочно это не звучало (если уж сегодня мы говорим о сказках), деньги выделили. Целых одиннадцать миллионов гривен! И тут сказка неожиданно закончилась.

В тот же день голову поселкового совета от должности отстранили. На его место совершенно неожиданно пришла Военно-цивильная администрация вместе с Руководителем оной и безграничными полномочиями. Как это часто бывает, деньги на ремонт жилья волшебным образом испарились сразу же по приходу нового руководства. А люди? А дома? А... «А давайте без этого вот!» — сказала новое руководство и заключило несколько весьма сомнительных договоров на восстановление помещений. Договора якобы выполнены. В фантазии местного самодержавного руководства.

Фантазией местного руководства правоохранные органы не прониклись и открыли уголовное производство по факту завладения имуществом путем злоупотребления служебными полномочиями. Уголовное производство движется активно — в далеком и славном районном центре следователи проводят допросы, подают ходатайства о временном доступе к документам, проводят экспертизы выявленных доказательств. Между тем, жители маленького Новотошковского слышать не слышали и видеть не видели, что Руководитель их ВЦА, оказывается, находится в поле зрения правоохранительных органов. Откуда им знать это (кроме как из неподтвержденных слухов), если Руководитель не арестован, от должности не отстранен и на работу исправно ходит.

Теперь давайте о грустном — об украинском законодательстве. В июле прошлого года Верховная Рада приняла Закон «О военно-цивильных администрациях», согласно которому в случае фактического самороспуска или самоустранения органов местного самоуправления, создается пресловутая военно-цивильная администрация. Орган исполнительной власти забирает полномочия у самоуправления территориальной громады, тем самым лишая ее права, гарантированного Европейской хартией местного самоуправления. Более того, военно-цивильная администрация — зверь особый, которого породить легко, но убить — практически нереально. Президент Украины имеет право создавать военно-цивильные администрации, но вот незадача — ликвидировать он их может только в случае проведения первого заседания первой сессии нового поселкового совета. А выборы местных советов на линии разграничения не проводятся (это опасно, сложно и вообще — никто не гарантирует безопасность!)... и будет царствовать ВЦА пока АТО не закончится. Или дольше — это уж как получится.

Ситуация в Новотошковском сложилась еще более парадоксальная — поселковый голова, секретарь поселкового совета и депутаты поселкового совета не самораспускались и уж тем более не самоустранялись. Они исправно выполняли свои обязанности в соответствии с Законом Украины «О местном самоуправлении в Украине». И тут, в один прекрасный день (а прекрасен он был тем, что на восстановление имущества выделили 11 миллионов гривен) все они исчезли. Таинственным образом. Как в сказке.

Жаль, сказка эта — недобрая.

ХТО ВИННИЙ?

«НАСМЕШКА СУДЬБЫ, ЗЛОЙ РОК ИЛИ ДУРАЦКИЙ ПАРАДОКС?» — БЫВШИЙ СТУДЕНТ

медіа група ХПГ

«Дети — цветы жизни. Возможно, звучит как моветон, как избитый пережиток из прошлого, но это так.

Война оставляет неизгладимую печать на их мышлении, восприятии действительности, оценке окружающего мира.

Дети, юноши, подростки, выпускники, которые забирали свои аттестаты и дипломы под канонаду артиллерийских снарядов, это всё новое поколение, которое обязано прийти на смену.

Когда ребёнок ждёт выпускного дня, желает пройти по красной ковровой дорожке на глазах у всего города и у него отбирают чувство первого серьёзного завершённого этапа в его жизни, это как минимум оставляет не озвученный вопрос вслух «и что дальше?». Вместо всего этого в обычном классе после занятий монотонно и совершенно безрадостно раздают документы об успешном окончании учёбы.

И повезло тем ребятам, которые на руки успели получить украинский диплом, который хоть чего-то стоит в глазах потенциального работодателя. Но тяжело придётся тем, кто доучивается в данный момент в «перспективно-развивающейся» молодой, непризнанной республике ЛНР.

Если с использованием грубой метафоры, то жизнь в зоне АТО — это как мыльный театр, в котором пытаются имитировать нормальную жизнь, все аспекты бытовой жизни, прикрывая грубо сколоченной ширмой и надувая всё сильнее пресловутый мыльный пузырь. Одним из таковых стала внешняя имитация высшего образования.

Детям обещали дипломы российского образца. Неоднократно об этом заявляли чиновники самопровозглашенного правительства, это было главным козырем в захвате университетов. Целью были как абитуриенты только вчера закончившие школу, так и попытка удержать студентов, которые заканчивали вторые-третьи курсы обучения и серьёзно раздумывали уезжать с оккупированной территории по программам нацеленным на оказание помощи в продолжении обучения от Министерства образования и науки Украины. Но на территории самопровозглашённых республик из рупоров власти шла негласная молва, что ежели ты проживаешь в зоне проведения АТО, то там, в Украине все якобы автоматически внесены в какой-то пресловутый «чёрный список террористов», и там делать нечего молодым

парням и девушкам. Соответственно, ни о каком шаге во взрослую жизнь и речи быть не может.

Ребят, которые приходят на дни открытых дверей в ВУЗы псевдореспублик, буквально ловят за руку в коридорах рекрутеры местных университетов подобно назойливому консультанту в магазине бытовой техники и пытаются рассказывать байки, что «наша кафедра самая лучшая». Всовывают флайер в руки с кратким описанием университета, а потом, переходя на шёпот, внушают: «на моей кафедре самая высокая стипендия, это может очень сильно помочь в семье, если у тебя, например, родители не работают, 800 гривен это же почти 2000 рублей, приходи к нам на поступление». Но при всём при этом ни слова о специфике обучения, о знаниях, которые потенциально могли бы дать эти специалисты маркетинга, ничего о лекционных предметах. И только: название кафедры, деньги, давление на больное, самое низкое, на что можно давить ребёнку, который только становится взрослым и пытается не быть обузой для родителей, — это ярое повторение шёпотом суммы стипендии в пересчёте на обе местные ходовые валюты для большего достижения вау-эффекта.

И как итог, в так называемой самопровозглашённой ДНР ещё в 2015 году приняли закон о высшем образовании. Однако, кроме самого же Донецка никто не принимал дипломов местного покроя, а в Луганске даже устраивали показательные выездные экзамены в Россию с освещением прессой и шумихой, да и то на этот шаг отважилась малая толика дипломников, которую после возвращения в «родной» университет ожидали басни «ждите осени, дипломы быстро не оформляются», а по итогу всё равно выдавались дипломы со штампами и тиснениями на обложке с символикой самопровозглашённой республики, то есть опять обман, в который раз.

Очередной мыльный пузырь лопнул, театр затрещал по швам и вот сейчас должна идти черед зашит и последующих торжественных вручений псевдодипломов с ярой pompой и бравадой новым выпускникам.

И опять сотни детей, попавших в эту ситуацию не по своей воле, а скорее за грехи своих отцов, которые поддались на дьявольские посулы «страны-побратима», аки Ева, искушённая червивым плодом соблазна, именно это большинство парней и девушек вынуждены по разным причинам невозможности переезда в Украину, например, за неимением достаточного количества материальных средств, довольствоваться тем, что есть. То есть практически ничем.

Одной такой историей со мной делился бывший однокурсник, уже не студент.

«Будучи и не украинцем, и не русским по происхождению, я приехал в Луганск из, скажем так, территории постсоветского пространства. Приехал ещё в мирное время, до ЭТОЙ войны, по банальной причине: более дешёвое обучение. С деньгами в семье было совсем туго. А по сравнению с ценами на родине, в новом месте моего обучения до всей этой милитаризации всё было неплохо. Даже на отдельное жильё, а не на общежитие хватало. Стали появляться новые знакомые, можно сказать, только начал обживаться.

Внезапно ситуация стала крайне ухудшаться, митинги, референдумы и последующие военные действия. Отсутствие воды, света, связи, интернета. О какой-то учёбе уже и речи не шло. Ж/д вокзал и аэропорт разгромлены, возможные варианты вернуться на родину таяли с каждым днем.

С каждым днем появлялось только одно желание — выжить. Чтобы попить воды или сварить на ней же остатки макарон, запасы коих таяли на глазах, приходилось ходить к роднику, до которого ещё нужно было не только дойти, но и вернуться обратно целым. Когда была утеряна последняя надежда на нормализацию ситуации мной были собраны скромные пожитки и принято волевое решение отправиться на последних эвакуационных машинах к границе. Эвакуация, конечно же, происходи-

ла к границе с Россией. Оттуда маршрутками и попутками добирался до автостанции и на последние деньги ехал дальним рейсом в сторону родины.

Не успел дух перевести — через несколько дней звонок из военкомата. Там конечно были осведомлены о моём месте обучения и поинтересовались моим местонахождением. А раз я уже не учусь, то готов ли я проходить воинскую службу на родине. Вопрос, конечно же, был риторическим, ибо задан был только для проформы. Что самое-то обидное, бежал от нищеты, которая была дома, когда ехал учиться. Желал получить образование, выбиться в люди. Служба меня уж точно никогда не прельщала. А когда пришлось бежать от войны, родина приняла меня в распростёртые объятия, да еще и оружие в руки сунула. Насмешка судьбы, злой рок или дурацкий парадокс?»»

ИВАН, 19 лет

ЭВОЛЮЦИЯ ДОСТОИНСТВА

Юрий Асеев

Почти 2 с половиной года назад начался кошмар, который впоследствии стыдливо называли АТО. Спецоперация российских спецслужб, начавшаяся на украинском полуострове, тектонически оборвала связь Крыма с континентом. Последовавшие за крымскими событиями волнения на Донбассе, инспирированные всё теми же спецслужбами, поставили украинский народ перед фактом — Украина стала плацдармом реализации геополитической интриги руководства РФ. Направленной против всего украинского народа, направленной на ослабление нашего государства, жестко и цинично разорвавшей многовековые дружественные, культурные и исторические связи русского и украинского народов.

Россия весьма цинично использовала настроения украинцев, проживающих на Донбассе. На фоне экономической депрессии угледобывающих предприятий, связанной с многолетним грабежом менеджментом этих предприятий, и последующей деградации социальной сферы в ряде регионов Донбасса, повлекшей падение уровня жизни подавляющего количества донбасситов, зарождался миф о том, что *«реально заработать хорошие деньги можно только в России»*. Конец 20 и начало 21 веков стали «звездным часом украинских гастробайтеров», ехавших на стройки Москвы, Ростова, Краснодара и на нефтепромыслы Крайнего Севера. И хотя, ставшие «лишними» в своей стране, украинцы с большим трудом социализировались в Российской Федерации, а уровень доходов (даже после «откатов» российской полиции, сотрудникам ФМС, пограничникам и т.д.) был ненамного выше, чем на аналогичных работах в Украине, миф о том, что *«Россия — богатая страна и там ресурсов хватит на всех»* как-то незаметно и прочно укоренился в умах наших сограждан, вынужденных искать счастья на чужбине...

К сожалению, при разных президентах и правительствах, вопрос украинизации Крыма и Донбасса, не имел продуманной стратегии. Попытки принудительной дерусификации вызвали ожесточенное сопротивление электората этих регионов, что в свою очередь цинично использовали некоторые политические силы. Языковой вопрос был доминирующим в период предвыборных кампаний, давая стабильные политические дивиденды политическим игрокам. Русскость отдельных территорий Украины пытались закрепить на ментальном уровне. И с приходом «русской весны» в 2014-ом эти «посевы» дали свои всходы...

Некоторые утверждают, будто бы подавляющее большинство жителей Донбасса поддержало приход «русской весны» и проголосовало на псевдореферендуме об отсоединении Донбасса от Украины и «воссоединении» с Россией. Как непосредственный очевидец тех событий, категорически не соглашусь с подобной трактовкой.

Да, некоторое количество донбасситов (на мой, субъективный, взгляд — примерно пятая часть населения Донбасса) действительно с крайним возбуждением и ликованием приняли и поддержали аккуратно вложенную фсбэшными провокаторами идею «русского мира» и «выхода из состава Украины». Да, сторонников Украины было в несколько раз меньше. Но! Все остальные жители Донбасса заняли нейтральную позицию, равнодушно отнесясь к происходящему (политтехнологи обычно называют эту категорию людей «болотом»). Но тем не менее, агрессивное меньшинство, при поддержке российских провокаторов, сумело подмять под себя пассивное большинство... Надвигалась Большая Беда...

Два года скорби, потерь, крови и страданий. Сломаны десятки тысяч судеб, количество потерь с обеих сторон конфликта до сих пор точно не установлено, но порядок цифр тоже исчисляется десятками тысяч. К сожалению, Украина до сих пор так и не выработала концепцию политики по отношению к Донбассу и его жителям. Всех, кто остался жить на оккупированных территориях, малообразованные украинцы упорно называют «сепарами». Украина окружила оккупированные территории плотным заслоном, оставив для въезда-выезда несколько пропускных пунктов. С горечью признаем — отношение персонала этих КПВВ к людям, проезжающим через пункты пропуска, зачастую крайне негативное. «Сепары», «пособники террористов», «предатели» и тому подобные эпитеты сопровождают этих людей.

Государство вычеркнуло оккупированные территории из всех возможных сфер коммуникации, выбрав тактику ожидания.

А вот оставшиеся на ОТ Донбасса граждане, уже давно осознав и прочувствовав всю утопичность идеи «русской весны», несмотря на огромный риск и осязаемую опасность, подают сигналы украинскому обществу.

Первые признаки недовольства действиями оккупантов лишены средств к существованию граждане начали высказывать еще в 2014 г. Так, в Алчевске осенью 14-го педагоги и врачи вышли на митинг перед горсоветом, с требованием погасить задолженность за полгода работы. Тогда вопрос был частично решен — часть зарплата была выплачена уже на следующий день.

И вот уже в этом году акции протеста против бездействия оккупационных властей прошли сразу в нескольких населенных пунктах Донецкой и Луганской областей.

В мае представитель Администрации президента по вопросам АТО **Александр Мотузяник**, сообщил журналистам о том, что по данным украинской разведки, на оккупированных территориях Донбасса распространяются протестные настроения: в городах Стаханов и Антрацит, а также селе Дьяково (Антрацитовский район Луганской области) произошли стихийные митинги.

По его словам, на митингах местные жители выразили «недовольство агрессивной политикой оккупационной власти».

А уже в июле предприниматели Горловки вышли на митинг протеста к зданию городской администрации. Предприниматели возмущались рядом нововведений от «ДНР» касательно их работы — в частности, относительно системы налогообложения, таможенного сбора и штрафов за непредставление информации об остатках товаров. В частности, от них прозвучали слова о том, что им было проще работать при украинской власти.

«Я и так работаю в ущерб. На сегодняшний день я не могу собрать даже на аренду места. Нет торговли. С чего мне платить штрафы?», — говорит один из митингующих.

«А не много ли хотят наше «государство»? Никем не признаны. Мы вообще ни Украина, ни Россия. Мы вообще кто такие? А законы каждый день придумывают», — заявила женщина в рядах протестующих.

«Мы собрались по поводу «растаможки». По одной простой причине: через месяц обанкротимся все. Цена товара будем сумасшедшая. А потом народ скажет: торгаши оборзели, цена бешеная», — сказал другая. Она также добавила, что хочет, чтобы цена на продукты в Горловке не росла «так, как в Москве».

«Мы были в Украине. В едином государстве. Единый патент у нас был — один раз в год отчитывались мы. Один раз в год заплатили, имели документы, и всех все устраивало», — высказалась другая.

«В Украине сделали мораторий — три года нет проверок. А нас уже задолбали», — высказалась еще одна протестующая.

Оккупационные власти Донецкой области, пытаясь снизить градус недовольства решили пойти на встречу и создать оптовые рынки для предпринимателей.

20 июля жители Алчевска и Стаханова провели стихийные митинги против многочисленных фактов мародерства, насилия и грабежей со стороны военнослужащих 6 отдельного мотострелкового полка, 4 и 7 отдельных мотострелковых бригад 2 АК ВС РФ.

Недовольство мирных жителей связано с активизацией учений соединений и частей корпуса на полигоне «Перевальский» вблизи Исаакиевского водохранилища. Также возмущение вызвала попытка изнасилования боевиками местной жительницы.

19 июля жители оккупированной Макеевки на Донетчине задержали военнослужащего 11 отдельного мотострелкового полка 1 АК (Донецк) Вооруженных сил РФ, который подозревается в убийстве семьи местного предпринимателя и грабеже его квартиры.

17 июля боевики разогнали стихийный митинг в Комсомольском, применив огнестрельное оружие. Во время разгона были тяжело ранены трое мирных жителей.

На временно оккупированной территории Луганской области рабочие Алчевского металлургического комбината готовят серию протестов. Они требуют проиндексировать зарплату. Недовольные новой системой налогообложения предприниматели уже успели устроить забастовку перед администрацией «ЛНР».

В конце января, к зданию «правительства ЛНР» вышли около 300 предпринимателей, возмущенных новым налоговым законодательством, по которому налого-

вая ставка выросла в несколько раз. Протестное мероприятие, изначально согласовывало «МГБ ЛНР», но затем власти самопровозглашенной республики заявили, что предпринимателей «угрозами и шантажом» вынудили пойти на акцию протеста. Якобы это было сделано находящимися на украинской территории крупными луганскими бизнесменами.

Эти проявления гражданского мужества наших сограждан, проживающих на ОТ, должны быть высоко оценены украинскими властями. Со стороны Украины сейчас крайне важно сделать ответный шаг — показать тем людям, которые не могут покинуть ОТ Донбасса по ряду личных причин, и которые критически воспринимают оккупационные власти, что Украина помнит о них, что они **НУЖНЫ** Украине, что украинское общество готово принять под свою юрисдикцию всех граждан Украины, вынужденно проживающих на ОТ Донбасса. Что мы единый народ, что государство чтит и уважает каждого украинца, что все равно **МЫ** будем жить в одной стране, и рано или поздно, все выпавшие нам беды закончатся...

Следующий шаг должна сделать Украина!...

ПОГЛЯД МОНИТОРА

СТАНИЦА ЛУГАНСКАЯ

Федор Данильченко

На первый взгляд, если абстрагироваться от поврежденных и разрушенных зданий, Станица Луганская такой себе вполне мирный провинциальный городок. Конечно, если не учитывать военнослужащих, которые повсюду, и блокпостов, расположенных посреди узких жилых переулков.

С самого утра жизнь там кипит: люди торопятся за гуманитаркой, получить пенсию, отправить письма родственникам, запастись консервами и другим продовольствием. Многие идут в поселковый совет, попросить депутата составить акт о повреждении имущества, в которое попал осколок снаряда во время ночного обстрела. В общем, жизнь кипит с самого утра и до наступления сумерек. Как только начинает смеркаться — люди куда-то пропадают: кто идет к себе домой прятаться в погреб, кто — в сырое и промозглое бомбоубежище (последним повезло меньше, их дома, как правило, разбиты во время предыдущих обстрелов). Большинство населения — люди пожилые, хотя местами встречается и молодежь. Детей почти нет — родители уже вывезли их в безопасное место подальше от бомбежек. Главный вид транспорта — велосипед. Многие просто ведут нагруженные гуманитарной помощью и прочим продовольствием велосипеды в руках.

В общем, атмосфера грустная, но не безнадежная. Большинство людей уверены в том, что снаряды попадают с территории, подконтрольной боевикам «ЛНР». Тем не менее, все понимают, что размещение блокпостов ВСУ посреди мирных кварталов вовсе не способствует мирной жизни населения. Вообще, обстрелы обычно ведутся как по расписанию: кто-то начинает в 22.00, затем следует ответ. Потом снова вступают первые. Нам, с непривычным к обстрелам слухом, трудно было распознать виды вооружения, из которых велась стрельба. Местные же легко могут сказать: «Так, сейчас стреляют из миномета. А вот ГРАДы вступили». К сожалению,

сомневаться в достоверности их слов не приходится. Обычно стрельба длится не более 1 часа. В итоге обе стороны довольны: получают боевые выплаты, хотя фактически боевые действия в активной фазе не ведутся. Недовольно только мирное население: снова придется стеклить вылетевшие окна, чинить шифер на крыше и приводить в порядок огород, в который прилетел снаряд. Вообще, стрельба, принося разрушения материальные, гораздо сильнее вредит здоровью психологическому и вообще моральному состоянию населения. Почти все они в разговоре ведут себя как жертвы. Многие просто не понимают, за что им так достается. Большинство жителей Ст. Луганская рады уже тому, что кто-то приехал их выслушать и обратить на них внимание. Люди чувствуют себя брошенными.

Со всего общения с жителями поселка мне запомнилось несколько человек:

1. Городовиков Иван Михайлович. Мужчине 86 лет. Живет фактически на линии разграничения (его дом расположен возле железнодорожного полотна: по одну сторону железной дороги территория, контролируемая правительством Украины, по другую — нет). Работал в модельном цеху на заводе. Несмотря на свой возраст, вполне крепок и ум ясный. В 2014 году ходил выпасать свою единственную корову. По пути корова куда-то отошла, он за ней просто не поспел. Отправился ее разыскивать и наступил на растяжку. Осколки попали в ногу и живот. Дополз до дома, в котором лежала парализованная жена. Кое-как набрал номер скорой помощи. Экипаж по приезду решил передать его на лечение в Луганск (тогда это было еще возможно). Передача Ивана Михайловича экипажу скорой помощи города Луганска происходила на мосту, по которому в то время проходила линия разграничения. После двух недель лечения в больнице, Иван Михайлович вернулся домой. Обстрелы велись регулярно. Мужчина смеется: «Нам очень повезло с дислокацией: снаряды с обеих сторон, как правило, только перелетали через нас, не принося нам особого беспокойства». Со временем все изменилось: стрелять стали и по ним. Были выбиты окна, сарай зияет дырами от осколков. Говорит, скорее всего, это «ЛНР»: недалеко от его дома расположен блокпост ВСУ. Ивана Михайловича изредка проводит взрослый сын. Второй его сын пропал без вести при неясных обстоятельствах.

2. Склярова Дина Васильевна. Женщина жила на улице с живописным названием «Москва-Донбасс». Эта улица была подвержена наиболее сильным обстрелам: уцелели на ней лишь единичные дома. Большинство разрушено до фундамента. 18 августа 2014 года около 10 часов утра был обстрел. Спустя 30 минут он немного поутих. Муж Дины Васильевны, судья Скляров Пётр Николаевич, вышел на балкон, чтобы оценить разрушения. В этот момент обстрел возобновился. Осколок снаряда попал прямо в живот Петру Николаевичу. Началось сильное кровотечение, были повреждены внутренние органы. Экипаж скорой помощи приехал через 7 минут (это при непрекращающихся разрывах снарядов). Мужчина умер, не приходя в сознание. Кроме того, 2 и 3 июня 2014 года в результате обстрелов сгорели дом, гараж и автомобиль, стоящий в нем, которые принадлежали мужу Дины Васильевны.

Больше всего ужасает то, что таких историй множество. И у всех есть какие-то особые обстоятельства: мать с двумя детьми, один из которых инвалид детства; пожилая семейная пара, чьи дети вынуждены были уехать в другой город после того, как все три дома, принадлежавшие семье, были разрушены; просто пожилая женщина без поддержки родственников. Список длинный.

Тем не менее, люди в поселке не отчаиваются. Одна пожилая женщина пригласила нас пойти к ней обедать. Голодные командировочные не привыкли отвечать отказом на предложения такого характера. В общем, явились мы к ней, прихватив с собой какую-то еду, взятую еще в Харькове. Было видно как она старалась: доставала консервы, открывала тушенку, жарила картошку. На все наши протесты

по поводу перевода на нас продуктов, которых и так немного, лишь посмеивалась. В дорогу нас провожали вместе с мужем. В общем, всюду душевные люди есть. И на линии разграничения тоже.

НА МЕЖІ ВИЖИВАННЯ. ЧЕРМАЛИК

Яна Смелянська

Мальовнича річка Кальміус в районі села Чермалик, яке на Донеччині сьогодні є лінією розмежування. З одного берега — українське село, з іншого — позиції представників самопроголошеної ДНР. Вже третій рік в селищі Чермалик жителі піддаються регулярним обстрілам. Окопами, укріп-районами, блок-постами та присутністю військових тут вже нікого не здивуєш.

Моніторингова група, до складу якої увійшли представники Харківської правозахисної групи та Правозахисного Центру «Меморіал» відвідала це село, розташоване на самій лінії розмежування, в червні 2016-го року.

Ще в минулому році назва цього населеного пункту не сходила з новостійних стрічок-зведень із зони АТО, які повідомляли, що село піддається жорстким обстрілам з боку бойовиків. І сьогодні Чермалик — крайня точка нашої оборони, позиції бойовиків всього в парі кілометрів звідси. Інтенсивність обстрілів вже набагато нижче ніж минулого року, але від цього жителям Чермалика легше не стало ...

Починаючи з серпня 2014 року до теперішнього часу в селі Чермалик загинули два мирних жителя і поранено 6 цивільних осіб (2 жінки та 4 чоловіки). На сьогоднішній день в селі пошкоджено близько 80 будинків. У червні тут була пошкоджена

високовольтна лінія електропередач, в зв'язку з чим село залишилося без електроенергії. Щоб повернути в будинок світло, енергетикам довелося проводити нову, резервну лінію.

Розпорядок дня чермаликцев вкрай обмежений — в селі роботи немає. Працює школа, клуб і пару магазинів. Так що всі місцеві мешканці займаються власними городами, в надії, що урожай буде, і це дасть можливість протриматися до наступного літа.

Чермалик затоплений військовими. Не дивлячись на мораторій Генштабу на розміщення військових частин безпосередньо в населених пунктах, українські військові розмістилися в покинутих будинках і невикористовуваних виробничих спорудах. Взаємовідносини ж між військовими і цивільними кожна із сторін оцінює по-різному ...

Солдати запевняють: ставлення до них з боку місцевих — доброзичливе. Мешканці села не так однозначні — деякі налаштовані вельми категорично. У більшості випадків скаржаться на дії військових: що ті займають адміністративні будівлі, використовують колосальну кількість електроенергії, яку змушена оплачувати сільська рада, ведуть стрілянину з населеного пункту, дозволяють собі нізкокультурне висловлювання та дії, і тому подібне.

І дійсно, для сільської ради сума в три — чотири тисячі гривень на місяць за одну тільки електроенергію спожиту солдатами — непідйомні кошти. Місцеві активісти стверджують, що вже неодноразово зверталися до військового керівництва з проханням врегулювати цю мить, однак ситуація з місця так і не зрушила. Зовсім не схвалюють місцеві жителі і деякі «ініціативи» військових.

Наприклад, ситуація з сільським клубом ... *«Першими частину будівлі сільського клубу зайняв один з добровольчих батальйонів. Зайшли самовільно, серед ночі, зірвавши замки, відразу встановивши свої правила. Кабель інтернету перерубали, електроенергію накрутили, безлад влаштували. А коли керівництво клубу стало скаржитися і просити командування припинити весь цей свавілля, добровольці мовчки знищили все технічне обладнання, яке мало хоч якусь цінність. В помсту ймовірно...»*, — розповідає одна місцева жителька. — *«Коли ж у село зайшли ВСУ, порядку стало більше, хоча частина проблем все ж залишилася»* — продовжує жінка.

Сьогодні місцеві стверджують, що звуки працюючих знарядь чутні так само часто, як і два роки тому. Але на відміну від минулого року по вулицях вдень можна ходити і не падати на землю від звуку залпів і розривів. Стрілянина йде, в основному, в нічний час доби.

У селі працюють відразу два магазини. Потрібно визнати є все: від сірників, всяко-різної побутової хімії до червоної ікри. Ціни не вище, ніж в «великому» Маріуполі, наприклад. Але при цьому аптеки немає жодної. Найближча цивілізація, а

відповідно можливість отримати кваліфіковану медичну допомогу або медпрепарати — Маріуполь.

Сільська адміністрація, а також бібліотека зараз розташувалися в будинку агроцеху. Від колись потужного підприємства майже нічого не залишилося. Останню ферму закрили в грудні 2014 року. Всього в селі на сьогоднішній день проживає близько півтори тисячі осіб. І якщо до війни кількість робочих місць обчислювалася порядком 600 — 800, то з початком військових дій роботи немає взагалі. Єдине підприємство, де можна заробити живу копійку — школа.

Місцеві, з якими вдалося поспілкуватися на вулиці, в один голос перераховують проблеми актуальні всім жителям села без винятку: відсутність роботи, брак вугілля для опалення будинків в зимовий час, закриті аптеки і найжахливіше — відсутність питної води.

«З початку бойових дій число жителів зменшилося. Виїхали молоді сім'ї, які влаштовували дітей в школи і самі знаходили роботу в Маріуполі. З 150 учнів в школі залишилися 105, в дитячому садку — 48 діточок. Так, наше село — на лінії розмежування, але люди звикають до всього. Стріляють часто, але люди йдуть в магазин. Хоча коли були сильні обстріли адміністрація школи та села попереджали, щоб батьки приводили і забирали дітей зі школи особисто. А взагалі наші діти дорослими занадто швидко стали з початком війни. До війни дівчата все літо на річку бігали, а тепер навіть в школу ходити бояться або зайвий раз на вулицю вийти.

*Точно також і дорослі. Он животину зайвий раз на водопій не відпускають. З минулого року вже кілька випадків було, що корови підривалися на розтяжках. А корова зараз, самі розумієте, — єдина можливість вижити в нашому Богом забутому селі», — говорить директор сільського клубу **Наталія Петрівна Самойлова.***

«На кожен постріл в підвал вже не бігаємо, як в минулому році. Вночі якщо гримне, то лежу, слухаю. Думаю: якщо полетить в село — встану і піду в підвал. А якщо мимо пролетить, то далі спати буду», — продовжує Наталія Петрівна.

Клуб, до речі, в селі продовжує працювати. Тут збираються дитяча вокальна і танцювальна студії, гурток бісероплетіння та народний грецький фольклорний

ансамбль. Двічі на тиждень приїжджає пошта. *«Всі люди хочуть одного: миру»*, — підсумовує нашу розмову Наталія Петрівна.

Чермалик — один з населених пунктів контрольованої України території, де в жовтні не було місцевих виборів. Їх не оголошували через небезпеку проведення. Депутати сільради, обрані в 2010 році, продовжують виконувати свої повноваження.

Якщо говорити про національні та міжнародні благодійні організації, які з початком війни увійшли в Донбас, то на території Чермалика більш — менш активно працюють кілька фондів. Серед них: **Міжнародний Червоний Хрест, Лікарі без кордонів, Карітас, Датська Рада з прав біженців, організація «Я — Волно-ваха», Грецька Федерація, Фонд Рената Ахметова.**

Наприклад, завдяки гуманітарній допомозі різних організацій було виділено 60 тонн будівельних матеріалів на відновлення даху в дитячому садку. Однак не можна сказати, що тієї допомоги, яку надають благодійні фонди, вистачає для того, щоб життя в цьому селі можна було назвати повноцінним. Особливо в умовах тотального безробіття і постійних обстрілів.

До того ж присутність військових людей в адміністративних будівлях села відлякує ті ж самі благодійні фонди, готові давати будівельні матеріали для відновлення інфраструктури. На той же клуб жоден благодійний фонд не готовий виділити навіть мінімальну суму для ремонту пошкодженого даху тільки тому, що в будівлі базуються військові.

Всі чермаличани чекають миру. Вірять в нього, вірять в здоровий глузд тих, хто одягнений владними повноваженнями, вірять, що зовсім скоро військовий конфлікт нарешті закінчиться. І це стане самою довгоочікуваною і самою радісною подією в їхньому житті ...

ВСІ ВІДТІНКИ СІРОГО. ЧАСТИНА 1. СЕЛИЩЕ НИЖНЄ.

Яра Скрипник

З 20 по 23 липня 2016 року юристи **Харківської правозахисної групи** разом з колегами із **Східноукраїнського центру громадських ініціатив** здійснили моніторингову поїздку до Луганської області. Пропонуємо Вашій увазі щоденник одного з моніторів.

Дорога Слобожанщина — Донбас

Дорога на Донбас — це завжди поступове занурення в іншу реальність, спочатку звичні для Слобожанщини Чугуїв та Ізюм, пейзажі настільки звичні та мирні, що здається, що війна існує тільки в екрані телевізора, десь у іншому вимірі, не тут, і точно не з нами. Потім підірваний міст біля Слов'янську приводить до тями — війна близько, набагато ближче, ніж ми думаємо. Процедури перевірок на блок-постах настільки звичні, що навіть не усвідомлюєш, що робиш все автоматично. Люди зі зброєю не лякають так, як було два роки тому, при перших наших поїздках.

Пейзаж змінюється, тепер за вікном — безкрайній степ. Не знаю, чому, але на Донбасі влітку трава дуже рано жовтіє, типовий пейзаж — безкрайні жовті степи, прозоре блакитне небо, яке трохи дрижить, та сизі кургани десь далеко-далеко. Так тихо, що аж ніяково. Ніби за мить перед бурею.

Селище Нижнє

Невеличке Нижнє зустрічає нас розбитими вікнами домівок та атмосферою втоми від війни. Життя всіх таких селищ схоже, ніби одна й та сама історія, що розповіли декілька оповідачів — тільки деталі відрізняються, загальна канва та сама. Мирне, спокійне, налагоджене життя до війни — та страшне літо 2014-го.

Оскільки селище знаходилося «між двох огнів» — між позиціями української армії та сепаратистів — діставалося і днем, і вночі. Бували моменти, коли мешканці по три доби ночували у степу — сміються зараз крізь сльози, що не знали, що там небезпечно, але курсів з поводження під час війни не закінчували — довелося довіряти інтуїції. Вмовляли дітей не боятися, але й самі не могли заспокоїтися. Особливо, коли спочатку був підірваний водопровід, а потім снарядом з окупованого Первомайська перебило газопровід — вибух було чути за декілька кілометрів. Діти війни — це окрема, болюча тема, занадто багато вони пам'ятають про те, що і дорослі б воліли забути. З вересня 2014 до березня 2015 школа не працювала — які там уроки, коли стіни трясуться від обстрілів, а стелю побито уламками від ворожої артилерії. Тільки після Мінських угод майже перестали стріляти, от і спромоглися відновити навчання.

Магазин

Люди у 2014-2015 роках були на межі нервового зриву — часто ночували у підвалах, аби вижити. Навіть свійські тварини не витримували — після обстрілів гуси, курки, качки, індики, що були на подвір'ях, помирали від стресу. Іншого пояснення у селян немає, жодного ушкодження від пуль або снарядів, тому так і кажуть: «Від стресу, не привчена була наша птиця до звуків пострілів».

Селяни щиро дякують своєму селищному голові Валерію Шопіну — були приємно здивовані його активною громадянською позицією: після обстрілів «вибивав» гроші з державного та місцевого бюджетів на відновлення будинків та надання житла замість зруйнованого, якщо не вдавалося — співпрацював з благодійниками. Так, Норвезький комітет з питань біженців допоміг відбудувати близько 20 домівок — 5 з яких дуже сильно постраждали від обстрілів.

Взагалі місцеві не скаржаться на життя моніторам — не привчені. Говорять, що потрібно шукати щось позитивне у тому, що вони пережили — наприклад, вміють тепер відрізняти на слух «Град» від мінометів, а дату останнього обстрілу обвели червоним олівцем на настінному календарі — сподіваються, що він був дійсно останній.

Будинок після обстрілу

Дорога на лінії зіткнення

Ця дорога відчувається зовсім інакше. Коли твоя машина їде дорогою, де по одну сторону позиції наших сил, а по іншу — сепаратисти, це..бодрить. Монітори не вживають слів на кшталт «страшно». Не комільфо.

Боязко, моторошно, не по собі — це слова для мирного життя. Це у мирному місті я боюся мишей та темряви, і відчуваю себе не у своїй тарілці, коли потрібно пізно ввечері заходити у темний під'їзд. А тут на питання новачка: «*Чи це справді сіра зона?*», відповідаєш з посмішкою і якоюсь ейфорією: «*О так, всі п'ятдесят відтінків сірого*».

Сіра зона — це заміновані узбіччя, болванки від снарядів, що вже зім'яли колись плодючу донбаську землю, і абрикоси. Так багато абрикосів, які, як говорять на Донбасі, добре ростуть на политую кров'ю землі.

Вмикаєш радіо у машині — і ловиш сепаратистську хвилю, на цей раз не звична «Победа», а «Своє радіо». Новин з «молодих перспективних республік» немає, але в ефір проривається пісня, яка дивним чином личить до всієї атмосфери.

«Мне бы твои пули переплавить в струны, может быть другая песня получилась бы. Ты б ее послушал, девушке поставил, может, станцевал бы, только всё равно. У тебя забавы — утром всё забыл, музыка сорвалась, ты меня убил».

Їдемо під «Мумій Троля» з розумінням, що тут все інакше. Більш справжнє, контрастне, болюче. Хоча я іноді заплутуюся, де ж у мене «там», а де «тут».

Далі буде.

ВСІ ВІДТІНКИ СІРОГО. ЧАСТИНА 2. ТРЬОХІЗБЕНКА ТА ОКОЛИЦІ

Яра Скрипник

Трьохізбенка знаходиться у такому місці, до якого дістатися через численні блок-пости та небезпечні ділянки дороги — вже велика вдача. Місцеві питають, чи не через Муратово ми заїхали — ствердно киваємо. Натомість чуємо у відповідь, що у минулому місяці подружня пара, що везла до Сєвєродонецьку овочі на продаж якраз цією трасою, загинула від вибуху. Чи то автівка налетіла на міну, чи то ДРГ зайшла — невідомо. Вражає з перших секунд не ця новина, хоч вона для будь-якої нормальної людини має викликати бурю емоцій, вражає спокійне і якесь смиренне ставлення до смертей. У цьому селі до них вже звикли, це стало буденністю.

Розпитуємо у місцевих про те, як їм живеться на лінії зіткнення. Спочатку недовірливі, вони через декілька хвилин тягнуться до незнайомців, ведуть до себе додому, знайомлять з сусідами. Ніби чекали весь цей час когось, хто прийде та спитає.

До війни Трьохізбенка була частиною Слов'яносербську, декілька кілометрів проїхати мостом — і всі блага цивілізації, хочеш — магазин, хочеш — розважальний центр. Так і жили — їздили до міста працювати у державних підприємствах та установах, на вихідних — вдома займалися огородництвом. Клімат дозволяє — овочі ростуть як на дріжджах.

Однак після проведення лінії зіткнення та підриву мосту адміністративний центр залишився на «тій стороні», а Трьохізбенка — «на цій». Ніби літня жінка, що живе

у великому порожньому будинку. Діти давно роз'їхалися хто куди, а чоловік раптово помер. І вона продовжує тримати худобу, обробляти огорог, підтримувати порядок у кімнатах за звичкою. Дім потрошку обсипається, але вона не хоче цього бачити, та й не може, бо живе лише у одній кімнаті, скільки їй там потрібно. Консервує велику кількість городини, ставить у льох, і так воно і продовжує стояти роками.

Так і у Трьохізбенці — великі поля, що засіяні соняшником, теплиці з огірками та помідорами — все це вказує на те, що до війни це був фермерський рай. Але куди його зараз все продавати — до Северодонецька дорога довга та небезпечна, у сусідніх населених пунктах свого добра вистачає, залишається хіба Новоайдар чи Райгородка, але й там багато продати не вдається.

Пройшовши селом, розумієш — майже кожне подвір'я зачепили обстріли. Ті вулиці, що ближче до Сіверського Донцю, взагалі побиті, майже кожен дім був під обстрілами, часто — не один раз. Навіть дорога між домами у ямах специфічної форми — трошки пригнібленої у середині від снарядів.

Місцеві на транспорті, без якого на селі нікуди — велосипеді — кожного дня оминають ці перепони, нашвидкуруч засипані піском та закидані травою. Ведуть нас пошрамованою дорогою, між собою згадуючи: *«А ось тут мої батьки жили, добре, що я до себе забрала, бачите, снаряд залетів у літню кухню, точно не врятувалися б. Ми хоч трохи дирку шифером закрили, бо тече вода зі стелі».*

«Ви собаку мого не бійтеся, він не вкусить, хоча він й сепаратист. Чому сепаратист? Бо йому в будку снаряд від САУ-152 залетів, він там разом з котами ховався, один до одного притулилися — ось і контузило. Зараз відійшов, слух майже відновився, але має особливість — не любить чоловіків, а особливо — тих, що у військовій формі, а українські військові якраз ходять мимо подвір'я часто. Він гавкає, аж захилинається, ось його Сепаратистом і прозвали».

«А туточки ось жили пенсіонери, так шкода людей, недарма кажуть, що від долі не втечеш. Влітку 2014 року приїхали з Луганську, втекли від війни, купили будиночок, ремонт зробили, вирішили тут влаштуватися, раділи, що врятувалися. Але снаряд так не думав — якраз у літню кухню влетів, де вони жили, бо дешевше — менше газу для обігріву потрібно. Ось там їх смерть і знайшла».

Нарешті досягаємо мети наших прогулянок — обіцяної касетної бомби, «привіту» з тієї сторони. *«Це хлопчак наші місцеві знайшли та поставили її на полі верхівкою донеба стояти»*, — буденно каже моя співрозмовниця, а я відчуваю, як волосся на голові стає дибки. *«Здається, всі снаряди вже вистрілили, ви не бійтеся, підходьте».* Роблю фотографію з максимально безпечної, як мені здається, відстані. Згадую все, що знаю про цей вид зброї. У світі всього декілька країн, що відмовилися від підписання Конвенції про незастосування касетних боєприпасів. Росія, США,

Китай, Індія, Ізраїль, Пакистан, Бразилія, Південна Корея. Хто з цих країн випустив по Трьохізбенці конкретно цю, сліпучо-білу касетну бомбу — секрет Полішинеля.

«Вона з тієї сторони прилетіла», — махає рукою на ту сторону Донця наш «гід» з місцевих, — «Небезпечна штука, ми ж спочатку не знали, що ж воно таке, що може вибухнути не одразу, а потім, і так дрібно-дрібно, рясно так, знаєте, вкриває декілька подвір'їв, маленькими такими бомбочками. Нічого живого не залишає. Не хочу про це говорити, не дай Боже. Ми і гвинтокрили бачили, що бомби скидали, і кожної ночі у підвалах сиділи, а вранці саперів викликали, щоб болванки із снарядів з огороду прибирали. Бо війна війною, а консервацію на зиму треба закривати, нам нікому допомогти, крім нас самих».

Сусіднє Лопаскине пахне димом та гар'ю — вночі з лісу прийшла пожежа, перекинулася на жилі будинки, по різних оцінках постраждали від 10 до 30 будівель. Офіційної версії ще немає, але місцеві впевнені — то від трасуючих куль, вночі їх — більше, ніж достатньо. Оскільки трава у лісі суха, літо видалося не дощовим, то і перекинувся вогонь на село. До речі, трасуючі кулі також заборонені тими самими Гаазькими конвенціями.

Від'їзд до мирної території здається якоюсь капітуляцією, але ми розуміємо, що ще повернемося. Бо людям хочеться, щоб їх почули, і ми не маємо морального права відмовити їм хоча б у цьому.

Права людини на південному сході України, 2016, №02